

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ
ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก
Participation in Irrigation Management of Farmers, Water Users
Water Transmission and Maintenance Department 3, Nakhon Nayok
Water Transmission and Maintenance Project

มงคล เกษามูล¹ สุดาภรณ์ อรุณดี² อนันต์ ธรรมชาลัย³
Mongkol Kesamool, Sudabhorn Arundee, Anan Thamchalai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านส่งน้ำ ในพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย ผลงานวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้ในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.42, S.D. = .724) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.39, S.D. = .692) 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา

Received: 2022-11-03 Revised: 2022-12-07 Accepted: 2022-12-09

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ Master of Public Administration Program Department of Public and Private Management, Faculty of Political Science, North Bangkok University. Corresponding Author e-mail: jenpob.ounf@northbkk.ac.th

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ Faculty of Political Science, North Bangkok University

³ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ Faculty of Political Science, North Bangkok University

นครนายก พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .873 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วม; การจัดการน้ำชลประทาน; เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of awareness and participation level in irrigation water management of farmers, water user groups; Water delivery and maintenance department 3 Nakhon Nayok water delivery and maintenance project 2) to study the factors of water management perception that affect farmers' participation in irrigation water management. Water Transmission and Maintenance Department 3 Nakhon Nayok Water Transmission and Maintenance Project This research is a quantitative research. The sample group was farmers, water user groups, and water delivery personnel. in the area of the water delivery and maintenance department 3 of the Nakhon Nayok water delivery and maintenance project, totaling 400 people. Statistics used in the analysis were percentage, frequency, mean, and standard deviation. The statistics used to test the hypothesis were Pearson correlation coefficients. simple regression analysis The results of the research revealed that 1) the level of awareness of irrigation water management among farmers, water users, Water Transmission and Maintenance Department 3 Nakhon Nayok Water Transmission and Maintenance Project The overall level was moderate ($\bar{X}$ = 3.42, S.D. = .724). The level of participation in irrigation water management of farmers, water user groups. Water Transmission and Maintenance Department 3 Nakhon Nayok Water Transmission and Maintenance Project Overall, they were at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.39, S.D. = .692). use water The water delivery and maintenance department 3 of the Nakhon Nayok water delivery and maintenance project found that the perception of water management was related to the participation in irrigation water management of farmers, water user groups. Water Transmission and Maintenance Department 3 Nakhon Nayok Water Transmission and Maintenance Project The correlation coefficient (r) was .873, indicating that the two variables were related in the same direction at a high level.

Keywords: Participation; Irrigation Water Management; Farmers; Water Users

บทนำ (Introduction)

น้ำ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช จนมีคำกล่าวที่ว่า “น้ำคือชีวิต” ในปัจจุบันความต้องการใช้น้ำทุกภาคส่วนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และอุปโภค-บริโภค ตามปริมาณประชากรที่เพิ่มขึ้นและการขยายตัวของเมืองและความต้องการอาหารที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งปริมาณน้ำมีความจำเป็นต่อการรักษาระบบนิเวศและสัตว์น้ำ ฯลฯ ในปัจจุบันปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำมีอยู่อย่างจำกัดสวนทางกับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการซึ่งเป็นผลจากการใช้น้ำอย่างไม่รู้คุณค่าไม่คำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในอนาคต การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศภาวะโลกร้อนที่ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้ง ซึ่งเป็นผลจากการกระทำของมนุษย์จึงส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำ การแย่งชิงน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันและแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำที่เกิดขึ้น ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรมจึงมีความต้องการใช้น้ำมากเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงส่งผลให้ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายภาครัฐที่เร่งรัดการผลิตเพื่อส่งออกทำให้ความต้องการใช้น้ำเพื่อการผลิตของเกษตรกรเพิ่มขึ้น การขาดประสิทธิภาพในการใช้น้ำชลประทานเพื่อเกษตรกรรมและการขยายความต้องการใช้น้ำนอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคส่วนอื่นๆ จึงทำให้ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือความเดือดร้อนเรื่องน้ำในทุกภาคส่วนที่นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น (การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา, 2563)

การจัดสรรน้ำให้แก่เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรมและยั่งยืน เป็นหน้าที่หลักของกรมชลประทานซึ่งมีแหล่งน้ำที่ต้องดูแลทั่วประเทศ ทำให้จำเป็นต้องมีบุคลากรในการปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก แต่สืบเนื่องจากการปฏิรูประบบราชการ กรมชลประทานมีนโยบายลดอัตรากำลังจึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานลดลงส่งผลให้ขาดบุคลากรในการดูแลการชลประทานให้มีประสิทธิภาพนอกจากนี้ที่สำคัญ การบริหารจัดการน้ำเพื่อการชลประทานได้ล้มเหลวลง เนื่องจากเกษตรกรขาดความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน โดยเกษตรกรผู้ใช้น้ำไม่มีสิทธิหรือโอกาสที่จะเข้าไปร่วมดูแลร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำของกรมชลประทาน การจัดสรรน้ำถูกนักการเมืองท้องถิ่นหรือระดับชาติเข้าแทรกแซง และการมีความต้องการใช้น้ำไม่สอดคล้องตรงกันทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง ประกอบกับเกษตรกรขาดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ และความไม่เข้าใจในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การไม่ให้ความร่วมมือในการร่วมกันบำรุงรักษาระบบชลประทาน การใช้น้ำอย่างไม่ประหยัด ความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่กรมชลประทานกับเกษตรกรจนเกิดการชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกรผู้ใช้น้ำรวมถึงเกษตรกรด้วยกันเองอยู่บ่อยครั้ง (การบริหารจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม, 2562)

กรมชลประทาน เป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่ปฏิบัติภารกิจหลักในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการผลิตในทุกภาคส่วนในประเทศ โดยดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของกลุ่มน้ำให้สมดุล การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ทั่วถึง เป็นธรรมและยั่งยืน เป็นไปตามยุทธศาสตร์กรมชลประทาน 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) วิสัยทัศน์ : องค์กรอัจฉริยะที่มุ่งสร้างความ

มั่นคงด้านน้ำ เพื่อเพิ่มคุณค่าการบริการภายใน ปี พ.ศ. 2579 พันธกิจที่ 4 : เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในระดับพื้นที่ ดังนั้นทิศทางการบริหารจัดการน้ำชลประทานจึงมุ่งไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานที่ได้รับการพัฒนาแล้ว โดยการปรับเปลี่ยนจากการพัฒนาเชิงปริมาณเป็นการพัฒนาเชิงคุณภาพ ด้วย “ยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการชลประทาน เพิ่มคุณค่าของน้ำชลประทาน โดยกระบวนการที่สำคัญที่สุดคือ การส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานอย่างจริงจัง (การบริหารจัดการน้ำชลประทานและการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน, 2554) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำให้บรรลุเป้าหมาย คือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำทุกระดับอย่างบูรณาการ โดยการบริหารจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการน้ำได้ตอบสนองความต้องการของประชาชน การจัดสรรน้ำให้แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรมและยั่งยืน (การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในงานชลประทาน, 2564)

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก เป็นหน่วยงานแรก ที่ทำงานในพื้นที่คอยดูแลและติดต่อประสานงานกับเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างใกล้ชิดในด้านการบริหารจัดการน้ำเพื่อการชลประทานให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ พบว่า ในปัจจุบันภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประกอบด้วย การทำนาข้าว พืชไร่ สวนผลไม้ บ่อปลา บ่อกุ้ง และการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดสวนทางกับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มมากขึ้น จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งของเกษตรกรผู้ใช้น้ำด้วยกันเองที่มีความต้องการใช้น้ำในประเด็นที่แตกต่างกัน เกษตรกรยังขาดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน เกษตรกรไม่มีข้อมูลหรือความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำชลประทานที่เพียงพอ และไม่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างเกษตรกรผู้ใช้น้ำด้วยกันเอง ดังนั้น การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการน้ำชลประทานประสบความสำเร็จ คือ การส่งเสริมให้เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการน้ำชลประทานในทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง (เอกสารประกอบการประเมิน การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษา, 2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ตลอดจนแนวทางการพัฒนา

สู่ความยั่งยืน โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลของการศึกษาอาจเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำในหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกรมชลประทาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กรมชลประทานกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Purpose or Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านส่งน้ำ ในพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านส่งน้ำ ในพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน 1,384 คน คำนวนหากกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้อย่างสุ่มของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ชิ้น ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด และ สังเกต

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ ที่ปรึกษา สร้างเครื่องมือ นำเสนอโครงร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

2. นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงในพื้นที่ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) และคัดเลือก ข้อคำถามที่ได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามที่มีความเหมาะสมเชิงเนื้อหาและสามารถนำไปใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างได้โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 1.0 แปลผลได้ว่าใช้ได้

หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .960 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามแต่ละข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1.การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ 2.การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ 3.การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1.การมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนจัดการน้ำ 2.การมีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาระบบชลประทาน 3.การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา 4.การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ตอนที่ 4 แบบสอบถาม ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถาม จำนวน 400 ฉบับ ไปแจกเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

2. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการรับรู้ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

สถิติที่ใช้เพื่อทดสอบคุณลักษณะของตัวแปร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

สถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำสถิติมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2 วิธี คือ 1)การวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย ใช้สำหรับการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม 2) การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ใช้สำหรับการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัวแปร ซึ่งสามารถนำมาเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

สมการ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

$$PCM = \beta_0 + \beta_1ADM + \beta_2UM + \beta_3RM + \epsilon$$

การทดสอบการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ และด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยภาพรวม

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ	3.51	.764	ปานกลาง	1
2. การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ	3.41	.770	ปานกลาง	2
3. การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ	3.35	.758	ปานกลาง	3
รวม	3.42	.724	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = .724) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = .764) ลำดับรองลงมา การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .770) และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .758)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกร โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำ ชลประทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การคิดและวางแผนบริหารจัดการน้ำ	3.47	.747	ปานกลาง	1
2. การดูแลและบำรุงรักษาอาคารชลประทาน	3.32	.846	ปานกลาง	4
3. การติดตามและประเมินผล	3.44	.760	ปานกลาง	2
4. การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา	3.32	.737	ปานกลาง	3
รวม	3.39	.692	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = .692) เมื่อพิจารณา พบว่า การคิดและวางแผนบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = .747) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา การติดตามและ

ประเมินผล ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = .760) การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = .737) และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการดูแลและบำรุงรักษาอาคารชลประทาน ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = .846)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

ความสัมพันธ์	r	P-Value
การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ-การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน	.873	0.00
รวม	.873	0.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .873 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับมาก

ตารางที่ 4 แสดงสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (beta) และการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน				
	β	SE(b)	β beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.413	.070		5.913**	.000
การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	.870	.020	.910	43.659**	.000
	r	R ²	Adjusted R ²	SE(est.)	Sig.
	.910	.827	.827	.28810	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำชลประทานมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ($\beta = .870$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (R) ระหว่างชุดตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ (X1) กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน) เท่ากับ .910 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R2) เท่ากับ .827 และสัมประสิทธิ์การอธิบาย (Adjusted R2) เท่ากับ .827 โดยมีการรับรู้การบริหารจัดการน้ำส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ร้อยละ 82.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ (คะแนนดิบ) และสมการพยากรณ์ (คะแนนมาตรฐาน) ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .413 + .870 X1 \text{ (คะแนนดิบ)}$$

$$\hat{Z}_y = 1.283 Z_{x1} \text{ (คะแนนมาตรฐาน)}$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

จากผลงานวิจัย พบว่า ระดับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก เมื่อพิจารณาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก เมื่อพิจารณาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกันเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำมีระดับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำและระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระคำหล้า ไชยสงค์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก แต่มีความสอดคล้องกันในด้าน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

จากผลงานวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมี

ความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .873 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับมาก

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำชลประทานมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ($\beta = .870$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน เท่ากับ .910 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .827 และสัมประสิทธิ์การอธิบาย (Adjusted R^2) เท่ากับ .827 โดยมีผลการรับรู้การบริหารจัดการน้ำส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก ร้อยละ 82.7 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ อินทรประไพ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการคืนป่าสู่ธรรมชาติต้นไม้ป่าสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสัก อยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสัก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการบริหารจัดการน้ำให้แก่เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำได้รับทราบข้อมูลในหลากหลายช่องทางมากขึ้นและเพิ่มความถี่ในการให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึงในพื้นที่ต่อไป

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานอย่างจริงจังในการทำงานเชิงรุกร่วมกันมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก เพื่อจะได้ทราบถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1-4 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก

2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบและเครือข่ายการเสริมสร้างจิตสำนึกในการร่วมเป็นเจ้าของและการมีจิตอาสาเสียสละการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2563). *แนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมและRID No.1*. กรุงเทพฯ: บริษัท อีโมโลจิค โปรดักชั่นส์ จำกัด.
- กรมชลประทาน. (2553). *การบริหารจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม*. สุพรรณบุรี: โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว กรมชลประทาน.
- เกรียงไกร ภูมิสิงหาราช. (2559). *ความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารจัดการน้ำ กรณีศึกษา เขื่อนกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไต้ทัศน์ มาลา. (2561). *การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG): แนวคิดและการประยุกต์ในการจัดการปกครองท้องถิ่น*. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3. (2564). *เอกสารประกอบการประเมิน การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษา*. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก สำนักงานชลประทานที่ 9 : กรมชลประทาน.
- พันธุ์พงษ์ คงเดชอดิศักดิ์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างจังหวัดตราด*: หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิวัฒน์ มณีอินทร์. (2564). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในงานชลประทาน*. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการฝึกอบรม หลักสูตรนักบริหารการชลประทานระดับต้น รุ่นที่ 15.
- สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2562). *คู่มือส่งน้ำและบำรุงรักษา โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม 14 ขั้นตอน*. กรุงเทพฯ: บริษัท อีโมโลจิค โปรดักชั่นส์ จำกัด.
- สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2554). *การบริหารจัดการน้ำชลประทานและการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน*. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2561). *การบริหารงานภาครัฐตามหลักทฤษฎีองค์การ:การบริหารภาครัฐ (PA)การจัดการภาครัฐแนวใหม่(NPM)และการบริหารการปกครองภาครัฐแนวใหม่(NPG)*. อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สุปราณี โสภักดีสวัสดิ์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด*

นครนายก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุนังกัญญารัตน์ เทพสวัสดิ์. (2556). การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของ
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาสองพี่น้อง จังหวัด
สุพรรณบุรี. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการประกอบการ. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรทัย หนูสงค์. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ : กรณีศึกษา หมู่
ที่ 1 ตำบลป่าขาด อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.